

תעודות וציונים

קצת לפני חופשת הקיץ מגיע תורם של התעודות והציונים.

המילה **תעודה** מקורה בתנ"ך, ומקובל לפרשה 'עדות כתובה'. בנבואת ישעיהו היא מקבילה לתורה: "צור [ציווי של צרר] תעודה, חתום תורה בלמדי" (ח, טז). ובמגילת רות משמעה חוק, מנהג: "וזאת לפני בישךאל על הגאולה ועל התמוכה לקים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וזאת התעודה בישךאל" (ד, ז). לאורך הדורות, עד לעת החדשה, שימשה המילה **תעודה** כמילה קרובה או נרדפת לתורה, בעקבות דברי ישעיהו.

בספרות החדשה אנו מוצאים את המילה **תעודה** בהקשרים לא דתיים: 'כתב תעודה' או 'מכתב תעודה' ואחר כך גם 'תעודה' לבדה הם מסמך הנותן אישור מטעם רשות כלשהי, מסמך עדות. מכאן צמחו בעברית שלנו צירופים דוגמת 'תעודת זהות', 'תעודת שחרור', 'תעודת אחריות', וכמובן גם תעודת המחצית ותעודת סוף השנה של בית הספר.

ומהי 'תעודת עניות'? צירוף זה נשאל לעברית מלשונות אירופה. תעודת עניות הייתה תעודה שניתנה לעניים ונועדה לאשר שאין להם די כסף לשלם חובות. בחלוף העתים איבד הצירוף את משמעותו המקורית והחל לשמש לציון מעשה או תופעה המעידים על אזלת יד, חוסר הנהגה וכדומה.

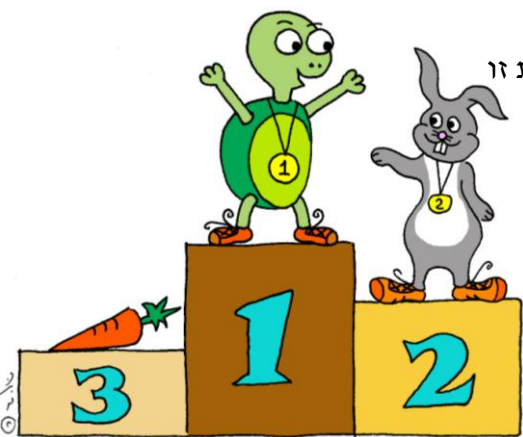
תעודה היא גם עדות – בעיקר כתובה – על אירוע, על התרחשות, על אדם וכדומה. תעודות כאלה משמשות למשל במחקר היסטורי. מן המילה **תעודה** במשמעות זו נגזר השורש תע"ד: **תעד**, **תעוד**, ומכאן 'סרט תיעודי' לצד 'סרט תעודה'.

מלבד **תעודה** שתפקידה להעיד – מן השורש עו"ד – אנו מוצאים בספרות העברית של המאה התשע-עשרה **תעודה** שפירושה 'יעוד' או 'יעד'. בשימוש זה המילה נתפסת כגזורה מן השורש **יע"ד**, על דרך **תשועה** מן השורש יש"ע. לדוגמה: "**תעודת** האדם 'לאכול לחמו בזיעת אפוי' לא תוכל להיות נחשבת לו לקללה ומארה. העבודה והזיעה נותנין לו בריאות ולב שמח" (דוד גורדון, 1870). ובעברית של ימינו: "החזרת דבר דואר שלא נמסר **לתעודתו** או הפנייתו למען אחר" (בתקנות דואר ישראל).

משמעותו היסודית של **ציון** היא סימן, כגון 'נקודת ציון', 'ציון דרך'. משמעות זו מקורה בתנ"ך, למשל בנבואת ירמיהו: "הציבי לך **ציונים**, שמי לך תמרוקים" (לא, כ). גם הפעלים מן השורש הזה עניינם סימון. למשל, בהגדה של פסח נאמר: "מלמד שהיו ישראל **מצוינים** שם [במצרים] שם", כלומר מסומנים, נבדלים.

בעברית החדשה, בהשפעת הגרמנית והיידיש, נטען שם התואר **מצוין** במשמעות חיובית: מסומן לחיוב, בולט בייחודו לטובה. מכאן גם הפועל **הצטיין** המשמש במשמעות חיובית בלבד. מי שמצטיין בלימודיו הוא מי שמקבל **ציונים** טובים. משמעות זו של המילה **ציון** – סימון הישגים בלימודים – רגילה כיום לצד משמעותה הכללית – סימן.

גם הפועל **צין** – שמשמעותו היסודית סמן – התרחבה משמעותו, והוא משמש פועל אמירה בכמה משמעויות, כגון העיר והזכיר, וכן בצירופים 'צין לגנאי', 'צין לשבח'.

אנחנו מאמינים לכם געזרות טובות וציונים טובים ואופשר קיץ מצוינת.